

Шнюков Євген Федорович

26.ІІІ.1930

Відомий вітчизняний вчений в галузі осадових залізних і марганцевих руд, грязьового вулканізму та металогенічних досліджень донних відкладів Світового океану і внутрішніх морів. Доктор геолого-мінералогічних наук (1966), професор (1970), член-кореспондент НАН України (1978), академік НАН України (1982), Заслужений діяч науки і техніки України (1991). Заступник директора Інституту геологічних наук АН УРСР (1968-1969) та Інституту геохімії і фізики мінералів АН УРСР (1969-1973), директор Інституту геологічних наук і завідувач відділу осадового рудоутворення (1977-1992), директор Національного науково-природничого музею НАН України (з 1977), директор Відділення морської геології та осадового рудоутворення (з 1992). Лауреат Державної премії УРСР в галузі науки і техніки (1989) та премії імені В.І.Вернадського (1982).

Євген Федорович Шнюков народився 26 березня 1930р. в м. Архангельську в родині службовця. Середню освіту одержав у м. Одесі. У 1963р. закінчив геологічний факультет Київського університету, одержавши диплом із відзнакою за фахом "геолог-геохімік". З 1953 до 1956р. навчався в аспірантурі Інституту геологічних наук. Його нау-

ковим та ідейним наставником був професор Ю.Ю.Юрк.

Лише незначний період Є.Ф.Шнюков працював науковим співробітником в Інституті мінеральних ресурсів та Інституті геохімії і фізики мінералів. Основні його наукові та науково-організаційні здобутки одержані в ІГН. Тут він сформувався як учений, одержавши науковий ступінь доктора геолого-мінералогічних наук і розкрився як талановитий організатор. Протягом 15 років він очолював провідну геологічну установу в Україні - Інститут геологічних наук.

З ім'ям Є.Ф.Шнюкова пов'язані багатогранні дослідження процесів седиментогенезу і осадового рудоутворення залізних, марганцевих та інших руд. Він - творець гіпотези утворення осадових оолітових залізних руд керченського типу, основаної на вирішальному значенні гідродинамічного фактора.

Євген Федорович - знавець геологічної будови і генезису не лише Керченського залізорудного басейну, а й усієї Азово-Чорноморської залізорудної провінції. Цьому регіону присвячені такі найважливіші його праці: "Мінералогія залізорудної формации Керченського басейна" (1960), "Марганцево-железные руды Керченского бассейна" (1961), "Генезис киммерийских железный руд Азово-Черноморской рудной провинции" (1965).

Іншим науковим напрямом наукової діяльності Є.Ф.Шнюкова є вивчення ролі грязьових вулканів у процесі формування залізорудних родовищ. Учений звернув увагу на приуроченість залізорудних проявів до вдавнених синклінальних прогинів, які утворилися в процесі псевдовулканічної діяльності. На його погляд, із грязьовулканічними процесами, поширеними у Керченсько-Таманській області, можуть мати зв'язок і родовища сірки. Ре-

зультати вивчення проблеми грязьового вулканізму викладені у монографіях “Киммерийские железные руды вдавленных синклиналей Керченского полуострова” (1964), “Грязевой вулканизм и рудообразование” (1971), “Грязевые вулканы Керченско-Таманской области. Атлас” (1986).

Україна – морська держава, тому їй конче потрібно розвивати морські геологічні дослідження як внутрішніх морів, так і Світового океану. До такого висновку першим серед геологів прийшов Є.Ф.Шнюков. Започатковані ще до революції академіком М.І.Андрусовим морські дослідження Є.Ф.Шнюкову вдалося відновити на новому науковому рівні. Під його безпосереднім керівництвом в Україні було збудовано перше спеціалізоване судно “Геохімік”, яке відкрило шлях більш потужним науково-дослідним суднам у Світовий океан. Є.Ф.Шнюков був організатором і керівником першої спеціалізованої геолого-геофізичної експедиції науково-дослідного судна “Академік Вернадський” в Індійський океан, другої спеціалізованої геолого-геофізичної експедиції науково-дослідного судна “Академік Вернадський” в Атлантичний океан, комплексної міжнародної чорноморської експедиції на ндс “Михайло Ломоносов”, експедиції на ндс “Професор Колесников” в Атлантичний, Індійський океани, Чорне море та багато інших.

На Чорноморському шельфі і різних акваторіях Світового океану одержано надзвичайно цінні геологічні матеріали з геологічної будови основних тектонічних структур, Петрографії, ендогенної металогенії, генезису і розповсюдження залізо-марганцевих конкрецій, джерела й шляхи виносу хімічних елементів та ін. Основні результати вивчення шельфу внутрішніх морів

і донних відкладів опубліковані в монографіях за участю Є.Ф.Шнюкова “Геологія Азовського моря” (1974), “Геология и металлогения северной и экваториальной частей Индийского океана” (1984), “Металлогенические исследования в морях и океанах” (1987), “Геология и металлогения Тропической Атлантики” (1989), “Тропическая Атлантика. Регион Гвинеи” (1988). Особливо важлива праця Є.Ф.Шнюкова “Полезные ископаемые Мирового океана”, яка витримала два видання у 1974 і 1979рр. і за яку автори отримали премію імені В.І.Вернадського. За видання восьми-томного серіалу під назвою “Геология шельфа УССР” (1981-1986) Є.Ф.Шнюков як головний редактор і редактори томів були удостоєні державної премії УРСР в галузі науки й техніки.

Професор Є.Ф.Шнюков – автор понад 400 наукових праць. Він проводить велику педагогічну діяльність. Його курс “Геологія моря і корисні копалини” був прочитаний у Краснодарському, Сімферопольському, Львівському і Київському університетах, що сприяло підготовці молодих фахівців для геологорозвідувальних робіт на шельфі морів. Під науковим керівництвом Євгена Федоровича підготовлено понад 20 кандидатів наук.

Є.Ф.Шнюков – активний популяризатор геологічних знань з мінералогії, морської геології та корисних копалин. Крім численних газетних і журнальних статей, він автор таких цікавих книг як “Полуостров сокровищ” (1973), “Железорудные конкреции Мирового океана” (1981), “Черное море” (1985), “Мир минералов” (1986, 1991), “Пираты Черного моря” (1995), “Сокровища и загадки” (1996) та ін.